

Intrångsundersökning

Vad har hänt tre år efter att institutet infördes i svensk rätt?

I tre år har nu innehavare av immateriella rättigheter såsom varumärken och upphovsrättsligt skyddade föremål haft möjlighet att effektivt slå till mot kopiatorer. Tidigare tvingades man vända sig till polis och åklagare och försöka övertala dem att slå till mot exempelvis en butik eller ett lager med kopior. De 1999 nya reglerna innebär att man istället vänder sig till domstol för ett beslut om intrångsundersökning. Med beslutet vänder man sig till kronofogden som slår till vad som liknar en privat busransakan. Beroende på beslutets innehåll kan man förutom kopiorna ta andra bevis såsom räkenskaper i beslag.

Här följer en artikel av jur kand Henrik Bengtsson som har samlat in fakta kring hur möjligheten att nyttja intrångsundersökning har fungerat. Henrik Bengtsson är verksam inom Advokatfirman Delphi & Co:s TIME-grupp med särskild inriktning på counterfeit och piratkopiering.

Bland de immaterialrättsliga lagarna infördes den 1 januari 1999 ett nytt bevissäkringsinstitut som gör det möjligt för rättighetshavare att säkra bevisning om immaterialrättsliga intrång.

Efter intrångsundersökningsinstitutets tillkomst har det meddelats cirka fyrtio domstolsbeslut rörande sådan undersökning. Syftet med denna artikel är att åskådliggöra inom vilka immaterialrättsliga områden institutet i första hand kommit till användning, vilka produkter som varit föremål för intrångsundersökning samt att belysa vilka särskilda problem som visat sig vara förknippade med intrångsundersökningar.

Trettiosju domstolsbeslut rörande intrångsundersökning¹ utgör underlag för denna artikel. Besluten har samlats in genom att specialindrivningsenheterna inom kronofogdemyndigheten har upplyst om domstolens målnummer i de intrångsundersökningar som genomförts. Detta innebär att jag endast undantagsvis funnit beslut där intrångsundersökning nekats, vilket medför att nedanstående statistik inte är helt rättvisande. Kontakter med namnkunniga rättighetshavareföreträdare visar dock att det är ovanligt med nekade intrångsundersökningar. Nedanstående statistik är därför i vart fall en god riktningvisare för hur domstolarna hanterar intrångsundersökningsärenden.

Genomgången av nämnda beslut har visat på tre intressanta frågor som kommer att belysas särskilt i denna artikel, nämligen:

- under vilka omständigheter ansökan om intrångsundersökning nekats,
- intrångsundersökningar som berör tredje part och
- intrångsundersökning avseende skapade parallellimporterade varor från länder utanför EES-området.

Slutligen skall de nya sekretessreglerna i 9 kap 19 § sekretesslagen vilka bl a blir tillämpliga på intrångsundersökningar beröras i korthet.

Rättighetstyper

Genomgången visar att intrångsundersökningsinstitutet i första hand kommit till användning beträffande varumärkes- och upphovsrättsintrång, vilket också var de områden som starkast betonades i förarbetena rörande institutet. Kronofogdemyndigheten har också – något förvånande – genomfört två intrångsundersökningar hos enskilda lantbrukare för att eftersöka utsäde som framställdes i strid med växtförädlarrättslagen, en immaterialrättslig speciallagstiftning som sällan aktualiseras i domstolarna. Frågan om intrångsundersökning vid påstått patentintrång har prövats av Svea hovrätt, som nekade intrångsundersökning. Därmed har inte de särskilda frågeställningarna kring överflödsinformation och röjande av företagshemligheter som är förknippade med intrångsundersökning och patent, belysts i rättspraxis. En intrångsundersökning avseende intrång enligt mönsterskyddslagen (mobiltelefonbatteri och -laddare) har genomförts. Inga intrångsundersökningar avseende intrång i rättigheter enligt lagen om skydd för kretsmönster eller firmalagen har genomförts.

Produkttyper

I de remissvar som avgavs med anledning av departementspromemorian Ds 1998:28 Ny skyddsåtgärd vid immaterialrättsintrång och propositionen 1998/99:11 Ny skyddsåtgärd

vid immaterialrättsintrång hävdade rättighetshavare och deras företrädare att de produkter som var särskilt utsatta för immaterialrättsliga intrång var datorprogram och kläder. Genomgången bekräftar att det är i första hand rättighetshavare till kläder (varumärkesrättigheter) respektive till datorprogram (upphovsrättigheter) men också till film som varit särskilt flitiga att använda sig av möjligheten att genomföra intrångsundersökningar. Inom stapeln "Övriga" ryms väsensskilda produkter såsom elljusstakar, diskborstar, oljefilter och dockor.

Överklagade beslut

I ett fåtal mål har svaranden överklagat tingsrättens beslut om intrångsundersökning, antingen genom omprövning av tingsrättens beslut² eller genom överklagande till högre instans. I ett mål³ valde svaranden att både överklaga tingsrättens beslut om intrångsundersökning och kronofogdemyndighetens beslut om verkställighet. Inte i något fall där tingsrätten meddelat beslut om intrångsundersökning har överklagandena lett till att högre instans har avslagit begäran om intrångsundersökning. I två av de mål under rubriken närmast nedan har beslut om avslag av begäran om intrångsundersökning överklagats utan framgång.

Nekade intrångsundersökningar

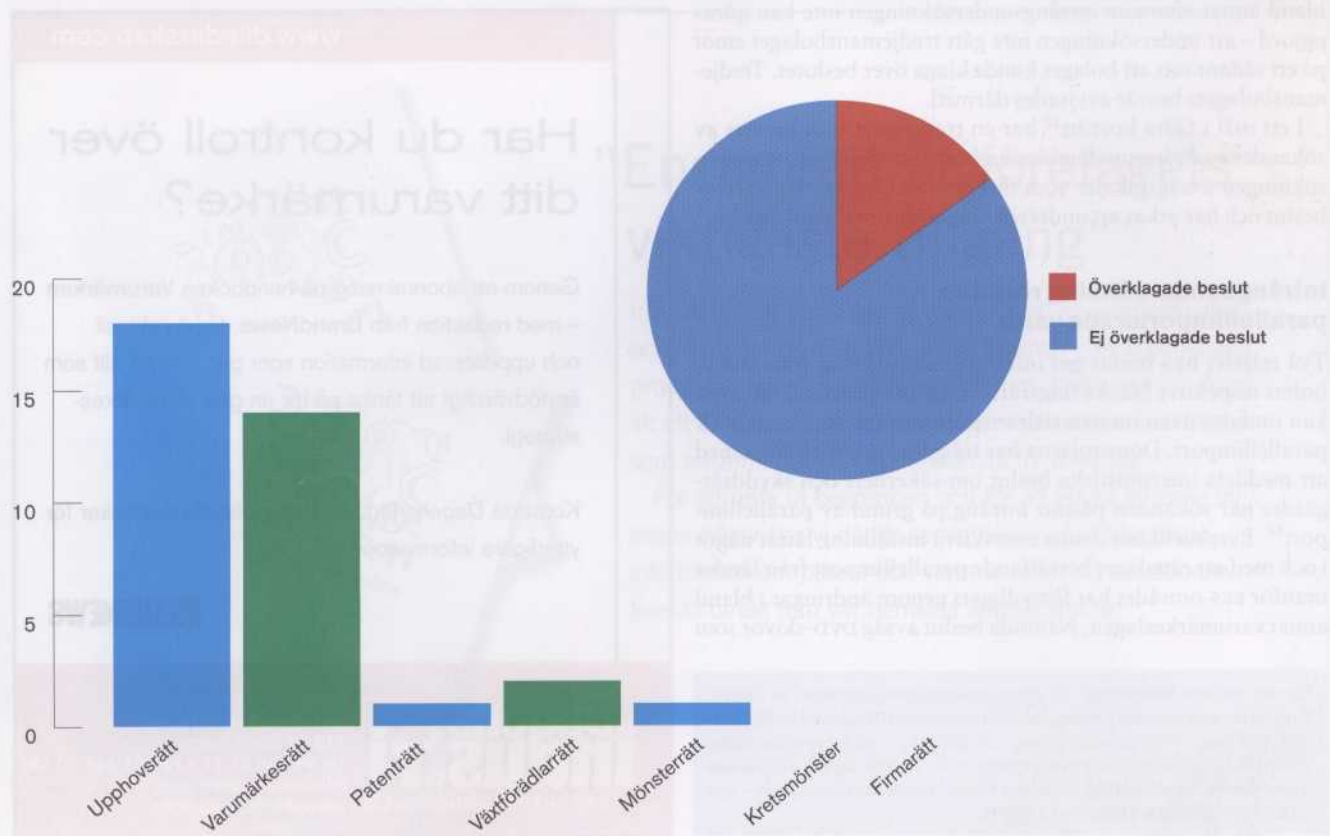
Genomgången visar att intrångsundersökning har nekats i tre fall. Svea hovrätt nekade i ett ärende om intrångsundersökning avseende patentintrång⁴ undersökning hos svaranden med hän-

visning till att sökanden hade andra möjligheter att säkra bevisning. Det bör tilläggas att i nämnda ärende pågick redan process mellan parterna. I ett annat ärende som avgjordes av Svea hovrätt⁵, påstod sökanden, som hade överlåtit de ekonomiska men inte de ideella upphovsrättigheterna till kändanden, att svaranden förberedde intrång i sökandes ideella upphovsrätt genom att förändra utseendet hos en seriefigur som sökanden skapat. Tingsrätten, vars beslut fastställdes av hovrätten, fann dels att förändringen inte innebar intrång i sökandens rättigheter, dels att intrångsundersökning inte kunde meddelas eftersom svaranden inte gjort sig skyldig till straffbar förberedelse utan endast till vad som betecknats som "civilrättslig förberedelse". Slutligen har Lunds tingsrätt⁶ i en något märklig dom utan motpartens hörande meddelat förordnande om förvarstagande, för vilket beviskravet är sannolika skäl men nekat intrångsundersökning, för vilken beviskravet är enbart skäligen kan antas, ett lägre beviskrav. Tingsrätten hänvisade till att sökanden inte förmått visa att beslut om intrångsundersökning måste meddelas utan svarandens hörande.

Sammanfattningsvis har domstolarna nekat intrångsundersökningar med hänvisning till att intrång uppenbarligen inte föreligger eller med en indirekt hänvisning till proportionalitetsprincipen – att intrångsundersökning har ansetts utgöra en alltför ingripande åtgärd.

Intrångsundersökningar i privatbostad

I ett flertal beslut har tingsrätten förordnat om intrångsun-

► dersökning även i privatbostäder⁷. Enligt förarbetena⁸ skall integritetsaspekten tillmätas särskild betydelse vid prövning av intrångsundersökning i privatbostäder. Detta medför att intrångsundersökning endast är aktuell vid allvarliga immaterialrättsintrång. I de nämnda besluten har tingsrätterna inte beaktat huruvida intrånget är allvarligt eller ej utan beslutat att intrångsundersökning skall göras i privatbostad. Anledningen till att tingsrätten utan närmare resonemang bifallit sökandenas yrkanden om intrångsundersökning i privatbostad är förmodligen att svarandena i de berörda fallen varit privatpersoner med enskild firma som bedrivit sin verksamhet från hemmet. Möjligen kan man utifrån dessa beslut dra slutsatsen att domstolarna inte kräver några särskilda skäl för att domstolen skall meddela beslut om intrångsundersökning i privatbostad i fall då svaranden är en privatperson som agerar under enskild firma från sin bostad.

Intrångsundersökning som berör tredje man

I två ärenden har tredje man som berörts av intrångsundersökningen besvärat sig över tingsrättens beslut. Vid en intrångsundersökning, som gällde intrång i upphovsrätt till datorprogram invände svaranden i samband med undersökningen att en dator tillhörde tredje man. Kronofogdemyndigheten lämnade invändningen utan avseende och sökte igenom även denna dator. Tredjemansbolaget klagade över Malmö tingsrätts beslut¹¹ om intrångsundersökning och begärde att dess dator skulle undantas från intrångsundersökningen. Tingsrätten konstaterade - bland annat eftersom intrångsundersökningen inte kan göras oegjord - att undersökningen inte gått tredjemansbolaget emot på ett sådant sätt att bolaget kunde klaga över beslutet. Tredjemansbolagets besvär avvisades därmed.

I ett mål i Göta hovrätt¹² har en tredje part som berörts av sökandens intrångsundersökning besvärat sig över att undersökningen avsåg lokaler som inte omfattades av tingsrättens beslut och har yrkat att undersökningen därmed skall återgå.

Intrångsundersökning rörande parallellimporterade varor

Två relativt nya beslut om intrångsundersökning från Stockholms respektive Nacka tingsrätt¹³ visar att undersökningarna kan omfatta även immaterialrättsintrång som sker genom s k parallellimport. Domstolarna har tidigare varit försiktiga med att meddela interimistiska beslut om säkerhets och skyddsåtgärder när sökanden påstått intrång på grund av parallellimport¹⁴. Eventuellt har denna restriktiva inställning lättat något i och med att rättsläget beträffande parallellimport från länder utanför EES-området har förtydligats genom ändringar i bland annat varumärkeslagen. Nämnda beslut avsåg DVD-skivor som

För en närmare beskrivning om intrångsundersökningsinstitutet se Henrik Bengtsson; Intrångsundersökning; Nordiskt Immateriellt Rättsskydd (NIR) 2000 nr 4; Ralf Lyxell Intrångsundersökning och discovery - en komparativ studie avseende förberedelse i patentintrångsmål, nr 3 i skrifter utgivna av Svenska föreningen mot piratkopiering respektive Nicklas Lundqvist; Gryningsråd - nytt vapen vid intrång; Brand News nr 12 1998).

importerats från länder utanför EES-området och försålts i Sverige.

Den 1 oktober 2001 ändrades 9 kap 19 § sekretesslagen, som reglerar utsökningsväsendets sekretess för enskildas personliga och ekonomiska uppgifter, från s k rakt (en presumtion för att handlingar inte omfattas av sekretess) till omvänt (en presumtion för att handlingar omfattas av sekretess) skaderekvisit¹⁵. Mot bakgrund av att det samlats mer information om enskilda personer i kronofogdemyndighetens system har regeringen ansett att sekretessen inom exekutionsväsendet måste stärkas. Bestämmelsen i 9 kap 19 § sekretesslagen omfattar utsöknings- och indrivningsverksamhet vilket inbegriper verkställighet av intrångsundersökningar. Därmed är det sedan den 1 oktober 2001 betydligt svårare för en rättighetshavare att exempelvis få del av resultatet från en tidigare genomförd intrångsundersökning från kronofogdemyndigheten.

Vissa problem för rättighetshavarna

Antalet genomförda intrångsundersökningar visar att institutet fungerar väl och att detta ökat rättighetshavarnas möjligheter att tillvarata sina rättigheter och i synnerhet att visa intrångets och därmed skadans omfattning. Nuvarande bestämmelser medför dock några problem som skulle vara önskvärda att hantera genom förändrad lagstiftning:

Fotnoter, se www.brandeye.se/Henrik_fotnoter.html.

www.diledarskap.com

Har du kontroll över ditt varumärke?

Genom ett abonnemang på handboken **Varumärken** - med redaktion från **BrandNews**, får du aktuell och uppdaterad information som ger svar på allt som är nödvändigt att tänka på för en god varumärkesstrategi.

Kontakta Dagens Industri Ledarskapshandböcker för ytterligare information.

BRANDNEWS

Dagens industri
LEDARSKAPSHANDBÖCKER

Dagens Industri
Ledarskapshandböcker
113 90 Stockholm
Tel 08-736 31 77 • Fax 08-411 70 19
info@diledarskap.com
www.diledarskap.com